

KÖTŐDÉSEIM SZÜLŐFÖLDEMHEZ

Amikor az embert ismeretek hiányában állítja választás elé az élet, sokszor hajlamos az első benyomás alapján döntést hozni. Mekkora szerencse, hogy nem volt lehetőségem megválasztani, hol fogok a világra jönni. Minden bennem élő hazaszeretetet félretéve mondhatom, hogy ha a születésem előtti pillanatban választásra került volna a sor, bizonyosan nem szülővárosomat, Marosvásárhelyet választom. Ennél is nyugtalanítóbb, hogy sosem jövök rá, milyen is lett volna ide megszületni. De szerencsémre, és talán az olvasók szerencséjére is, nem így történt, így most rövid betekintést nyújthatok abba, hogyan is gondolkodom a szülőföldem és a köztem fennálló kapcsolatokról.

Talán nem a legokosabb döntés már az elején a problémák és nehézségek ismertetésével kezdeni, mégis olyan dolgok ezek, amelyek alapjában határozzák meg és alakítják az itteni életet. Bármennyire is szerettem volna kötődéseimet fontossági sorrendben felsorolni, rájöttem, hogy talán egyiket sem szeretném egy másik elé helyezni, így olyan sorrendben írom meg őket, ahogyan eszembe jutnak. Ezen felül, a szülőföldön és kötődéseimen túl, még szót ejtek a közösségről is, hiszen véleményem szerint ez is a szülőföldhöz való kötődés részét képezi. Célom, hogy megosszam az olvasóval, milyen módon látom én az említett témákat szülőházamban, Erdélyben.

Ha városomat külső szemmel, idegenként szemlélem – ami igazából nehezemre esik – akkor rájöhettek, hogy az itt élő magyarok vállát már egy évszázada nagy teher nyomja. Kisebbségként kell élniük egy országban, ami, ha már nem is idegen számukra, de mégsem a legideálisabb, amit az ember kívánhatna magának. Helyzetüket nem könnyíti meg a többségben élő román társadalom hozzáállása sem, és annak a tudata sem, hogy ez a város valamikor Magyarország egyik virágzó és neves települése volt, ezt számtalan kulturális érték ma is bizonyítja. A nehézségeket talán a végtelenségig sorolhatnám, de nincs rá szükség, mivel a lényegi dolgokkal mindenki tisztában van. Ugyanakkor, minden népnek vannak nehézségei, ebben semmi rendkívüli nincsen.

Azzal, hogy ide születtem, ezek a terhek ugyanúgy nyomják az én vállamat is, mint az összes többi magyar ajkú ember vállát ebben a nagyvárosban, és alapvetően az anyaország határain túl. Ennek ellenére nem osztom a népszerű világszemléletet, amely szerint halálunkig sajnálnunk kell magunkat, és gyűlölni néhai ellenfeleinket azért, amiért ilyen helyzetbe kerültünk. Az ilyen és ehhez hasonló élethelyzetek összekötik az embereket, és valahol a magyar közösség hasznára válnak, azt bizonyítva, hogy minden rosszban van valami jó. Én magam is úgy gondolom, hogy ezáltal is kötődöm a szülőföldemhez. Egy kisebbség vagyunk, már régen hozzászoktunk, és ideje lenne ezt elfogadnunk, hogy utána emelt fővel élhessünk tovább a szülőföldön teljes értékű magyarként.

Érdekes dolognak tartom, hogy elgondolkozzak azon, mely területet is jelenti a szülőföld. Első ránézésre talán egyértelműnek tűnhet a jelentése, de jobban belegondolva talán nem is igazán az. Tegyük fel, hogy a szülőföldet annak a falunak/városnak/térségnek könyveljük el, ahol ténylegesen a világra jöttünk. Sok ember esetében ez a hely egybeesik azzal, ahol felnőtt – gondolok itt magamra is. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint hogy a magyar értelmező szótár úgy határozza meg a szülőföldet, mint „Az a hely, (város, falu), ahol születettünk és környéke, tája.” Ezzel szemben, vannak azok az emberek – Erdélyben, és szerte a világban – akik a szülők döntése miatt, egy jobb jövő reményében, vagy csak egy álomtól vezérelve, rosszabb esetben háború, viszálygások miatt elkerülnek a szó szerinti szülőföldtől már néhány hónapos, esetleg páréves korukban, és semmilyen vagy csak nagyon halvány emlékek kötik őket ahhoz az egykori hazához. Gyermekkoruk emlékei már az új lakóhelyhez kötődnek, így úgy érzik, hogy a szülőföld számukra már ott van. A legtöbben pedig úgy járnak, hogy a családon belül, nagyszülők és dédnagyszülők a szó szerinti szülőföldön maradnak, és a

ritkább/gyakoribb látogatások következtében ők egy tágabb értelemben veszik a szülőföldet – hiszen több helyhez kötődnek. Végso soron azt mondhatom, hogy ez valójában egy teljesen szubjektív dolog, mindenkinek a maga dolga eldönteni, hogy mit jelent számára a szülőföld. De abban mindannyian egyetérthetünk, hogy ahhoz a bizonyos hazához érzelmek, emlékek kötnek bennünket.

Szülőföldemnek Erdélyt, és azon belül kiváltképp Marosvásárhelyet tekintem, amelyet még nagyon sokszor említeni fogok. Habár nincsen egyetlen marosvásárhelyi származású ősöm sem, hiszen mindenki a családban egy környező településről terelődött valahogyan a város irányába, mégis úgy alakult, hogy számomra itt kezdődjön az élet.

Szülőföldem tehát mindenképpen szüleim – és nagyszüleim – öröksége, nekik köszönhetem ezt is. Ezáltal lettek ők a szülőföldemhez kapcsolódó első számú kötődési pont az életemben. Családtagjaim egytől egyig Erdélyben születtek, de szinte minden generáció egy másik világba, ha fogalmazhatok így. Az I. világháború elején, a II. világháború legvégén, a kommunizmus szigorú éveiben, majd végül következtem én, és egy kevéssel a születésem előtt következett a demokrácia. Abban a tudatban, hogy őseim ennél sokkal nehezebb körülményekhez is tudtak alkalmazkodni, rájöttem: nincs okom arra, hogy nekem ez ne sikerülhessen. Egy szerető, egészséges családban a kötődés egymáshoz egy alapvető dolog. És ha a család bármely tagja a szülőföldön él, akkor a többi családtagot is köti ahhoz a helyhez. Mert egy igazi családban – még akkor is, ha nem mindenki él a szülőföldön – az emberek hazatérnek, ha nem másért, akkor azért, hogy szüleiket, testvéreiket, nagyszüleiket meglátogassák. Ha pedig már senki nem él a szülőföldön, és a családért már nem kell hazatérni, úgy gondolom, a gyermekkor és a néhai család emlékei sok-sok féle képpen kötik az embert továbbra is a helyhez, amit szülőföldjének tekint.

Gyerekkoromban – és ez alatt az általános iskolás időszakot értem – rengeteg időt töltöttem az utcán a barátaimmal. Először csak a nagyszülők vagy a szüleim társaságában, a tömbháznegyed biztonságában – nem tudom, mennyire volt az biztonságos, de mi mindenképpen annak éreztük – majd később, amikor már „tudtunk magunkra vigyázni”, az otthonunktól talán valamivel távolabb töltöttük a nyár legnagyobb részét. Szüleink minden bizonnyal féltettek minket – hiszen ennek hangot is adtak – mi viszont úgy éreztük, hogy egy olyan helyen vagyunk, ami bizony a miénk. Ha ez a gyermeki naivitás el is tűnt, továbbra is azt érzem, hogy ez a hely kicsit az enyém is. Ebből adódóan is kötődöm ehhez a helyhez: ez volt az első település, amelyet megismerhettem, ahol felfedeztem a tömegközlekedést, nap mint nap keresztüljeltem a várost, hogy iskolába járjak, itt találtam meg az első szórakozási lehetőségeimet, itt találkoztam először a kultúrával, vallással, és még számos dolgot itt tettem meg először. Másképpen kifejezve, számomra ez az alap, és minden másik helyet ehhez viszonyítok.

Talán az egyik legtágabb témakör, amelyről tényleg nagyon sokat tudnék beszélni, az a vallás. Mert bizony a vallási hovatartozásom nagyon is köt engem a szülőhazámhoz. A vallás olyan sokszínű, hogy nem kell messze mennünk ahhoz, hogy akár egy megegyező felekezetben a miénktől eltérő szokásokkal találkozzunk. Amit eddigi, hosszúnak nem mondható életem során megtapasztaltam, az az volt, hogy mi itt Erdélyben – nyilvánvalóan a nagy többséget véve számításba – sokkal nagyobb számban veszünk részt az egyházi életben, mint például az anyaországban élő magyarok. A református egyház a legnépesebb magyar egyház Romániában, Maros megyében megközelítőleg 160.000 református él. Tisztában vagyok vele, hogy nem csak az számít, hányan vagyunk, hanem a hitünk mélységét lenne érdemesebb vizsgálni, mégis úgy érzem, hogy a számok megmutatják, hogy Erdély fiataljai előtt milyen vallási példa áll.

Ha magamból indulok ki, akkor a sokévnnyi vallásóra – minden évben megrendezett bibliahét – kétévnnyi konfirmációs felkészítő – végül pedig az ifjúsági óra jelentette számomra

a vallási tevékenységet és az Istenről való tanulást. Ha nem lettem volna ebbe a világba bevezetve, akkor sok-sok élményről és tudásról lemaradtam volna, de ismételten szüleim jóvoltából a vallással is találkozhattam elvégre. A szüleimnek – de a barátaim szüleinek is – nagy könnyebbséget jelentett annakidején, hogy ha csak néhány órára is, de ott tudtak minket hagyni a templomban, miközben tudták, hogy rosszra ott semmiféleképpen sem tanítanak minket. Én reformátusként nagyon jól emlékszem, hogy katolikus, unitárius, vagy akár nem megkeresztelkedett gyerekekkel együtt látogattam a templomot. Visszagondolva nagyra értékelem, hogy kisgyerekként nem különböztettek meg minket, és mi sem egymást a vallásunktól függően. Ez olyan hozzáállás, ami a felnőttek világából egyértelműen hiányzik.

Az összes vallási program először csak játéknak tűnt, majd a konfirmáció közeledtével kezdett egyre komolyabbá válni. Idővel arra is rájöttem, hogy reformátusként nagyon jól érzem magam a saját egyházamban. Ehhez arra volt szükségem, hogy a többi jelenlévő egyházat is megismerjem. Mivel már egész kicsiként tudtam, melyek a református szokások, más templomokban és gyülekezeteknél járva a magam vallásához hasonlítottam a látottakat. Ez is bizonyítja, hogy a vallásom köt engem a születésem helyéhez, református környezetben, családban felnöve ez is a részemmé vált. Azt hiszem, akárhová is utazom majd, és látok templomokat, katedrálisokat, szent vallási helyeket, esetleg részt veszek istentiszteleteken és miséken, mindig emlékezni fogok rá, hogy „milyen is volt ez otthon”.

A vallás kapcsán pedig máris következhetne a kultúra, ami a kötődéseim nagy részét tulajdonképpen magába foglalja. Úgy határozhatjuk meg, mint azoknak a dolgoknak az összefoglalása, amiket az ember teremt. Tekintettel arra, hogy ez olyasmi, ami területenként más és más, bizony köt engem – és mindenki mást is – a szülőföldhöz. Mert ha valahol ezen a világon, akkor itt nálunk, Erdélyben, bizony olyan erőteljes kulturális hatások érnek bennünket, hogy talán elkerülhetetlen lenne, hogy ezek ne befolyásolják az életünket. A kultúra meghatározza a világnézetünket, a gondolkodásmódunkat, a mindennapokat, sokszor úgy, hogy mi azt észre sem vesszük. Nem érdemes megfeledkezni arról, hogy a kultúra nem homogén, és nem is állandó összetételű. Valójában az alakítja, hogy mi tetszik meg nekünk, embereknek, mit hagynak ránk az őseink, és hogy mi ebből mit hagyunk a gyermekeinkre. Ha valamin változtatnánk, szabadon megtehetjük, de a felelősség rajtunk nagy: mert a kultúrának hatalmas ereje van.

Megfogalmazódott bennem az a gondolat, hogy talán azáltal, hogy Erdély területeit Romániához csatolták egy évszázada, és veszélybe került a magyar nép létjogosultsága ezeken a területeken, az itt élők tudatosan igyekeznek fenntartani a hagyományokat, gyakorolni az ősi szokásokat, annak érdekében, hogy a kultúra különböztesse meg ezt a kisebbséget a román társadalomtól. Ez alapján elmondhatjuk, hogy valójában a kultúra különböztet meg minket másoktól.

Összefoglalva tehát, minden olyan tényező köt engem a szülőföldemhez, amelyet ezen a helyen ismertem meg, amelyhez hozzászoktam, és amelyet már nem tudok elfelejti, kizárni a jelen életemből. Normál esetben szeretettel fordulok a szülőföldem, és az ahhoz fűződő kötődéseim, a család, az emlékek, a kultúra, a vallás felé. Jobb esetben nem tudja, de nem is akarja elfelejteni ezeket az ember. A világ sajnos azonban nem olyan hely, ahol ezt mindenki elmondhatja magáról. A szülőföld iránti érzések véleményem szerint szorosan összefüggnek a gyermekkori életünkkel, és ez olyasmi, amelyet bárki és bármi tönkretéhet.

Az én nézőpontom szerint a gyermek és a felnőtt életében egyaránt nagyon fontos a közösség ereje. Mégis honnan venné át az ember a hely kultúráját, a szokásokat és hagyományokat, ha nem azoktól az emberektől, akik körbeveszik őt élete legfontosabb tanulási szakaszában – gyermekkorában? A gyermek élete kezdetben csakis attól függ, merre irányítják őt azok, akik ezt megtehetik. Nem a gyermektől függ, hogy milyen családba születik, hogy megkeresztelik-e, hogy vallási környezetben nevelik-e, hogy van-e lehetősége a kultúrával

találkozni, vagy éppenséggel kinek a kultúrájával találkozhat, és kiével nem. Nem a gyermek dönti el, hogy mi válik az anyanyelvévé, és azt sem, hogy mit fog számára a szülőföld jelenteni. A neveltetés: ezen nagyon sok múlik.

Kié akkor a felelősség? Úgy gondolom, hogy a gyermek kincs, és minden nemzet számára egy új lehetőség. Akik most a magukat megvédeni képtelen, kiszolgáltatott gyerekek, később ők válnak a kultúrát, vallást, országot – és világot – tovább vívő, örökítő felnőttekké. Így a szülőkön, a családon, a pedagógusokon és a tanügyi rendszeren, az ország vezetőin, a törvényhozókon, vallási felekezeteken és személyeken együttesen áll vagy bukik, hogy a közösségbe lépő új élet hasznos tagjává válik-e annak.

Úgy érzem, hogy itt, Erdélyben, ezalatt a 17 év alatt olyan közösségeknek voltam és vagyok a része – legyen szó családról, gyülekezetéről, társadalomról – amelyek elősegítik a fejlődésemet, ezért pedig nagyon hálás vagyok. Boldogan vagyok az erdélyi közösség tagja.

Gyakran felteszi az ember magának a kérdést, hogy vajon mit tud maga után hagyni a Földön, amikor az élet véget ér. Sokan próbálnak egyénileg nagy tetteket véghezvinni, azt remélve, hogy a nevük még sokáig fennmarad. Azt gondolom, ha arra vágyunk, hogy nevünket beleírjuk a történelemkönyvekbe, igyekezzünk a közösség javára válni azzal, hogy a saját és a minket körülvevő emberiség számára alkotunk valami kifejezetten jót. Mivel tudom, hogy koránt sem vágyik mindenki hírnévre és világszintű elismerésre, úgy gondolom, hogy már akkor is nyomot hagyhatunk a világban, ha csak a családunk emlékezetében is, de úgy élünk majd, mint aki egy hihetetlenül odaadó, kedves, pozitív hozzáállású ember volt, akiért hálásak lehettek az őt körülvevők. Tehát, ha nyomot akarunk hagyni a világban, tegyük azt a közösségeinken keresztül, és ha eleget tettünk érte, akkor sikerrel fogunk járni.

Talán nem vagyok egyedül azzal, hogy ha szülőföldemet említik, hirtelen felkeltik a figyelmemet, és valahogyan büszkeség tölt el, amelyet túlzottan nem mutatok a világ felé. Ha dicsérik, kifejezem egyetértésemet, és csak tovább fokozom a helyzetet, elmondom, mit szeretek én a legjobban. Ha szidják, úgy érzem, védelmére kell hogy keljek, még akkor is, ha pontosan tudom, amit mondanak, az nem hazugság. Meglehet, hogy bizonyos idő után más helyek iránt is tud az ember így érezni, de bevallom, velem ilyen még nem fordult elő. Ha lehetne, mindenkit arra bízhatnék, legyen büszke a helyre, ahol született, és ha úgy adódik, egészen nyugodtan mondja el az embereknek, honnan származik.

Ne felejtsetek, hogy mindenhol jó, de a legjobb otthon.